

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา

- 1.1 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 ลักษณะของหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. การใช้หลักสูตรสถานศึกษา

- 2.1 การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร
- 2.2 การจัดการเรียนการสอน
- 2.3 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 2.4 การนิเทศติดตามผล
- 2.5 การวัดผลและประเมินผล

3. การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

- 3.1 นโยบายและแนวปฏิบัติการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- 3.2 ผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยในประเทศ
- 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. หลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายและแนวคิดไว้ในทัศนะที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียด ดังนี้

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนแต่ละแห่งที่จัดทำ โดยมีข้อบ่งบอกถึงมาตรฐานการศึกษาที่คาดหวังและแนวปฏิบัติ แนวดำเนินการจัดการต่าง ๆ ที่จะให้โรงเรียนและผู้เรียนเกิดคุณภาพมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งเป็นการอธิบายความหมาย หลักสูตรที่ครอบคลุมการบริหารจัดการโดยเน้นโรงเรียนเป็นฐานแห่งความสำเร็จ

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ ความสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม ประเทศชาติและพลโลกอย่างมีความสุข (ถวัลย์ มาศจรัส. 2545: 185)

โรงเรียนต้องดำเนินงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด หน่วยงานอื่น ๆ และโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสอง ประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญ ซึ่งโรงเรียนต้องพัฒนาหลักสูตร ภายในบริบทและแนวทางนั้น ๆ คือ ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความสุข เพลิดเพลินในการเรียนรู้ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจ ให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน สร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ ประสบการณ์ให้ผู้เรียนพัฒนาความมั่นใจเรียนและทำงานอย่างมีอิสระและร่วมใจกัน ให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ได้รับข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี การสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้ อยากเห็น มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล และต้องส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการพัฒนาหลักในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อตัวบุคคล สังคม พัฒนาหลักคุณธรรมให้เป็นธรรมขึ้นและมีความเสมอภาค พัฒนาความตระหนัก เข้าใจ ยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตน ท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลกสร้างให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล เป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบ(กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 :28-29)

1.2 ลักษณะของหลักสูตรสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการบริหารจัดการศึกษาตามสภาพความพร้อม ความต้องการในการพัฒนาของโรงเรียนแต่ละแห่ง หลักสูตรสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน และสามารถช่วยชี้แนะให้ผู้บริหาร โรงเรียนครูผู้สอน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้พยายามจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ทั้งในด้าน ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อบรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ.2545:27)

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น (กรมวิชาการ. 2545 : 95 – 96)

1. มาตรฐานการเรียนรู้ หมายถึง ข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นจุดหมายในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้น ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่บ่งบอกถึงระดับคุณภาพที่คาดหวังจะให้เกิดกับผู้เรียน หลังจากได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละปีการศึกษาหรือแต่ละภาคเรียน

3. สาระการเรียนรู้ หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

4. สาระการเรียนรู้แกนกลาง หมายถึง รายละเอียดที่เป็นองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่กระทรวงศึกษาธิการ วิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้ สถานศึกษาเทียบเคียงตรวจสอบและปรับใช้กับสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด

หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของการศึกษาจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งครูและนักเรียน กล่าวคือ จะต้องลดบทบาทของครูจากการเป็นผู้สอน ผู้บอกเล่า บรรยาย สาทิตมาเป็น ผู้วางแผนจัดกิจกรรม เป็นผู้ชี้แนะกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดขึ้นจะต้องเน้นบทบาทของนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้น คือผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแล้วสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเองรวมทั้งมีการวัดผลประเมินผลที่เน้นการพัฒนา นักเรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นหลักซึ่งจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (คำรง บุญชู.2546: 37)

1.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ในปัจจุบันนี้โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะต้องจัดทำหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนเองโดยใช้หลักสูตรแกนกลางที่กรมวิชาการจัดทำขึ้น เป็นแม่บทซึ่งในการจัดทำหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนนั้นสามารถดำเนินการได้ดังนี้

- 1.3.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 1.3.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 1.3.3 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 1.3.4 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียน
- 1.3.5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
- 1.3.6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา
- 1.3.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้
- 1.3.8 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 1.3.9 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 1.3.10 กำหนดสื่อการเรียนรู้ หรือ แหล่งเรียนรู้

1.3.11 กำหนดการวัดผลและประเมินผล

1.3.12 บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

จากความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้ร่วมวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ.2545:28) และเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่ละแห่งร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสังคม โดยนำสาระมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาเป็นกรอบแนวคิด รวมถึงหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนนำข้อมูลสภาพที่เป็นปัญหาหรือความต้องการในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มาจัดทำสาระของหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ โดยการยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเด็กเป็นเป็นคนดี คนเก่ง และดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ.2545:95)

2. การใช้หลักสูตรสถานศึกษา

การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความหมายและให้แนวคิดไว้ในทัศนะที่แตกต่างกันตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 24) กล่าวถึง การใช้หลักสูตรสถานศึกษาว่า เป็นการพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นวิธีการสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคนควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนและพัฒนาความมั่นใจ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 195) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายผู้ใช้หลักสูตรควรดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การเตรียมวางแผนงานเพื่อการใช้หลักสูตร
2. การจัดเตรียมอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางสอน

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร
7. การจัดสภาพแวดล้อมและเลือกสรร โครงการกิจกรรมหลักสูตร
8. การจัดโครงการประเมินการใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 120) กล่าวว่า การใช้หลักสูตรหมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนำโครงสร้างของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นมาปฏิบัติให้บังเกิดผลและรวมถึงการบริหารด้านวิชาการของโรงเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ธำรง บัวศรี (2531 : 309) ได้กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนสำหรับสอนประจำทุกวัน

วิชัย ดิสสระ (2535 : 138) กล่าวว่า การใช้หลักสูตร หรือ การนำหลักสูตรไปใช้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่สุดคือ ครู หรือ การสอนของครู ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้จะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการคือ การเตรียมครู บทบาทของผู้บริหารและการสอนของครู

แรมสมร อยู่สถาพร (2541 :160) ได้กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการใช้หลักสูตร หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรแม่บทหรือนำหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งทีสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วใช้ในโรงเรียนหรือในสถาบัน

จากความหมายของการใช้หลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร เป็นต้นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรสถานศึกษาไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์โดยการเตรียมความพร้อม การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การนิเทศติดตามผลและการวัดประเมินผลเพื่อให้การเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ด้านผู้ปกครองควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดวัสดุอุปกรณ์ให้แก่โรงเรียนบ้างและให้ความสนใจในการเรียนการสอนของเด็กในปกครองพร้อมให้ร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็ก

2.1 การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร

การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร หมายถึง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจะประกอบด้วยหลายส่วน คือการจัดอาคารเรียน อาคารประกอบสภาพแวดล้อมทั่วไปหรือการจัดบรรยากาศในและนอกห้องเรียนและอีกส่วนหนึ่ง คือ วัสดุ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผลตามแนวหลักสูตรใหม่

สุมิตร คุณานุกร (2523 : 266) กล่าวว่า การเอาหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเดิม จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ต่อเมื่อได้มีการเตรียมการที่จำเป็นอย่างอื่นควบคู่กันไปด้วย สิ่งจำเป็นที่ต้องเตรียมได้แก่ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมอาคารสถานที่ การเตรียมระบบบริหารของสถานศึกษา การเตรียมงบประมาณ ค่าใช้จ่าย การเตรียมปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครู และเตรียมชุมชนและสังคม

สันต์ ชรรณบำรุง (2527 : 4) กล่าวว่า กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารและครูนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดแก่ผู้เรียนในโรงเรียน กิจกรรมที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่นบุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และบริการต่าง ๆ

ธำรง บัวศรี (2531: 309) ให้แนวคิดว่า หลักสูตรย่อมต้องการสิ่งใหม่ ๆ หลายอย่าง ดังนั้นจะต้องจัดหาไว้ให้พร้อมถ้าจำเป็นจะต้องปรับปรุง ด้านการเตรียมความพร้อมจำเป็นต้องจัดไว้ล่วงหน้า เช่น อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

โสรัจ พิศพนวม (2543: 68) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบในด้านการเตรียมหลักสูตรแม่บท และเอกสารประกอบรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535:43) กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก ของกระบวนการใช้หลักสูตร คือ

1. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญและจำเป็นที่ต้องประสานความร่วมมือกันในการบริหารจัดการหลักสูตร โดยมีแนวทางดำเนินการ คือ

1.1 สืบรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร โดยอาจจัดทำเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 ประชุมชี้แจง/ประชุมปฏิบัติการ เพื่อศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

1.4 ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสาร

2. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินการ คือ

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกสารประกอบหลักสูตร

2.2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร

2.3 จัดอบรม สัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากร

2.4 สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จัดการเรียนรู้

3. ดำเนินการเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ประกอบด้วย
คณะกรรมการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและ
งานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้
รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น

4. จัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนตามความจำเป็น

5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ
เป้าหมายของโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ตาม
ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสนองนโยบาย กฎและระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้
เป็นแผนแม่บทในการดำเนินการจัดการศึกษาของ โรงเรียนในช่วงระยะเวลาที่กำหนด และ
กำหนดเป็นแผนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

6. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน
องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้ทราบ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และประสานความร่วมมือใน
การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร สรุปได้ว่า การเตรียม
ความพร้อมในการใช้หลักสูตร หมายถึง การสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายได้เห็น
ความสำคัญและสำรวจความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำเอกสาร
เผยแพร่ความรู้ การประชุมชี้แจง การนำบุคลากร ไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ การอบรม
สัมมนา ฝึกปฏิบัติ การสร้างเครือข่าย การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา การตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ คณะอนุกรรมการที่
เกี่ยวข้อง การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การเสนอแนะให้ความเห็นชอบในการจัดทำ

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตร

2.2 การจัดการเรียนการสอน

งานการเรียนการสอน คือ หัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ไม่มีวิธีการสอนวิธีใดที่ดีที่สุด แต่เป็นหน้าที่ของครูที่จะเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอนโดยเน้นทักษะและกระบวนการ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนค่านิยมที่ดีให้กับผู้เรียนและบูรณาการทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มสาระใช้วิธีที่หลากหลาย นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้พัฒนากระบวนการคิด การสร้างองค์ความรู้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้นักเรียนมีความสุขทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ

ปรัชญา เวสารัชช์ (<http://www.moe.go.th/wijail/curriculum%20school.htm> 15/3/2006) ได้กล่าวว่า หลักสูตรของสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จ ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เมื่อพิจารณาธรรมชาติของหลักสูตร โดยทั่วไปแล้ว หลักสูตรของแต่ละรายวิชาจะมีจุดเน้นใน 3 ด้าน ต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรที่เน้นทางวิชาการหรือพุทธรพิสัย ในลักษณะการส่งเสริมความรู้ ความคิดและสติปัญญา
2. เป็นหลักสูตรที่การส่งเสริมทักษะทางร่างกายซึ่งเป็นกลไกของร่างกายในการกระทำกิจกรรมหรือทักษะพิสัย
3. เป็นหลักสูตรที่เน้นการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม จริยธรรมและความประพฤติกของผู้เรียน หรือจิตพิสัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสุด ฉะนั้น ครู ผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว

ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ.2545 : 21 – 23)

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการสอนหลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับครู ดังนั้นบทบาทของครูต้องสอดคล้องกับการเรียนการสอน ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ (สนอง เครือมาก.2537: 3) จุดหมายหลักของสถานศึกษาอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการและการดำเนินการเรียนการสอนจะเป็นไปด้วยดีก็ด้วยการวางแผน การบริหารงานด้วยความร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูอาจารย์ ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535: 44)

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2542 :36 – 39) กล่าวถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 มีสาระสำคัญ 6 ประการ คือ

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

แนวทางในการจัดการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542:23 – 25) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นแนวทางที่จะได้มาซึ่งความรู้ จากการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง ประเมินปรับปรุงให้เหมาะสม สรุปและสร้างความรู้ด้วยตนเอง สำหรับกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญและพึงประสงค์ซึ่งควรจัดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อให้เกิด การพัฒนารอบด้านมีอย่างน้อย 5 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง
3. การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น
4. การเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม
5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

จากการศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า งานการเรียนการสอน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นและมีความสุข ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ การสอนเป็นกระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อและการวัดผลประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง

2.3 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้

สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ นักเรียนเกิดความสนใจ และเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว การนำสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายและให้แนวคิดไว้ในทัศนะที่แตกต่างกันดังในรายละเอียด ดังนี้

การศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ครูผลิต จัดหา พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนและพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคลากร องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น และการประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ.2545:6)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 207) ได้ให้กล่าวว่า อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นวัสดุ เครื่องมือ หรือวิธีการครูอาจารย์เลือกมาและวางแผนใช้รวมเข้าไปในเนื้อหาของหลักสูตร รายวิชาต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับความต้องการ

กิติมา ปรีดีติลล (2532: 20) กล่าวว่า สื่อการสอนนอกจากจะหมายถึง วัสดุ สิ่งของ ภาพ เครื่องมือเครื่องใช้แล้วยังรวมถึงตัวบุคคล และสถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดีด้วย

การนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอน การนำสื่อ นวัตกรรมตะวันตกและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน (สุมน อมรวิวัฒน์. 2541: 75) ดังนี้

1. การจัดทำ จัดหา บำรุงรักษาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี คณะครู ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเต็มใจให้ความร่วมมือในการจัดทำจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และร่วมกันแก้ปัญหาการขาดแคลนสื่อ

2. การส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี คณะครู และชุมชน ร่วมกันจัดทำแผนโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ครูและนักเรียนใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติและแนวทางดำเนินการให้บรรลุ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งใน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาที่ใกล้เคียง

2. จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคลรอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในบริเวณที่ใกล้เคียง

3. จัดตั้งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้และประสาน ความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น ส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนใน การจัดระบบการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ สรุปได้ว่า การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ หมายถึง การนำสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางการคิด แล้วนำผลการดำเนินงานการใช้สื่อ ปัญหา

ข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องมาวางแผนปรับปรุงพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 การนิเทศติดตามผล

การนิเทศเป็นการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครูจุดประสงค์ของการนิเทศนั้น เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของเด็ก และเพื่อลดความสูญเปล่าทางการศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทางด้านวิชาการก็จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้สอดคล้องกับหลักสูตร เช่น หลักสูตร วิธีสอน กิจกรรมการสอน และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาต่าง ๆ จึงมีการจัดการนิเทศติดตามผล เพื่อให้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใหม่ ๆ นำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าทันกับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นนักการศึกษาควรมีแนวคิดดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 12) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 222) ให้ความหมาย การนิเทศการศึกษาว่าเป็น ความพยายามของบุคลากรทางการศึกษาที่จะจัดทำกิจกรรมและให้บริการแก่ครู ในทางตรงและทางอ้อม มีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน

รุจิร ภู่อาระ(2545: 170) การนิเทศติดตามผล เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน หรือเรียกว่าเป็นการนิเทศภายในโรงเรียน ในการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรจะช่วยให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การนิเทศติดตามผลควรมีลักษณะเป็นการส่งเสริมร่วมมือ มิใช่การจับผิด บังคับ สรุปหลักการในการนิเทศการใช้หลักสูตรได้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจหลักการ และจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตร วิธีการนิเทศอาจใช้การประชุมชี้แจง ปรึกษาหารือ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตร

2. กระตุ้นให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ นักเรียนละชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง

3. ช่วยให้ครูกล้าแสดงออกในการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้

4. ช่วยทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การจัดลำดับขั้นตอนการดำเนินการนิเทศการศึกษาโดยผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียน เป็นผู้ดำเนินการร่วมกัน เป็นกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน
2. การวางแผน กำหนดทางเลือกการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน
3. การสร้างสื่อและเครื่องมือตลอดจนพัฒนาวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้ในการนิเทศ
4. การปฏิบัติการณ์เทศการศึกษา ได้แก่ การลงมือปฏิบัติตามแผนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่กำหนดและพัฒนาขึ้น
5. การประเมินผลและรายงานผล คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพและส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดแต่ปรากฏว่าสภาพการปฏิบัติจริงในการนิเทศภายในโรงเรียนจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนทุกระดับพบว่าการปฏิบัติกันน้อยมาก เนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียน ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษา และประการสำคัญคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่โรงเรียนต้องปฏิบัติอย่างจริงจังด้วยตนเอง และครบกระบวนการเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้มีการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ การดำเนินการที่จะส่งผลให้ถึงโรงเรียนเข้าใจ การนิเทศภายในนั้นเป็นการช่วยเหลือคณะครูให้มีความเข้าใจในวิชาชีพและมีความสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยญา อภิบาลกุล, 2545: 48)

จากการศึกษาการนิเทศติดตามผล สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา เป็นการจักระบบนิเทศ กำกับ ติดตามงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในโรงเรียน เป็นกิจกรรมกระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานในทุกด้านรวมทั้งให้เกิดความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียนการนิเทศในรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสม การประเมินผลการจักระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน การประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศ

ทางวิชาการ การเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ในการจัดระบบนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนกับโรงเรียนอื่น

2.5 การวัดผลประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ ทราบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ การวัดผลประเมินผลจึงใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับกิจกรรมโดยเน้นการวัดผลจากสภาพที่แท้จริง ซึ่งการวัดประเมินผลนั้นนอกจากครูจะเป็นผู้วัดเองแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรมีบทบาทร่วมกันวัดและประเมินตนเอง ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อม การวัดผลประเมิน ผลควรให้ครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับนักการศึกษาที่กล่าวไว้ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2523:198) กล่าวถึง การประเมินไว้ว่า การประเมินผลหลักสูตร คือ การหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่มากน้อยเพียงใด

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525:192) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาพิจารณา ร่วมกัน มีคุณภาพดีหรือไม่ หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่มีส่วนใดต้องปรับปรุง

คาร์เตอร์ กู๊ด (1989:P.2.) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินผลหลักสูตร คือ การประเมินผลของกิจกรรมการเรียนภายในขอบข่ายของการสอนที่เป็นจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมายความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์เฉพาะซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจ

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 137) ให้ความหมาย การประเมิน หมายถึง กระบวนการตัดสินใจ คุณค่าหรือความน่าพึงพอใจในลักษณะพฤติกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ การประเมินผลการศึกษาเป็นการทำการวัดหลาย ๆ ครั้งมาประเมินเพื่อพิจารณาตัดสินอย่างใดอย่างหนึ่ง

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 192) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตร คือ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจข้อบกพร่องหรือปัญหาเพื่อมา

ปรับปรุงแก้ไข ส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้น

การประเมินระดับ โรงเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ รายชั้นปี และช่วงชั้น โรงเรียนนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รวมทั้งเป็นการตัดสินใจ การเลื่อนชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ .2545: 24)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในฐานะ ผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและการประเมินผล การเรียนของโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติและเป็นไปในมาตรฐาน เดียวกัน ซึ่งดำเนินการดังนี้ (กรมวิชาการ.2545 : 24 – 27)

1. การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือมุ่งหาคำตอบว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ดังนั้นการวัดและประเมินผลจึง ใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องอย่างเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับกิจกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และ โครงงาน หรือแฟ้มสะสมงาน

2. การประเมินผลระดับ โรงเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปี และช่วงชั้น โรงเรียนนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทาง ใน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน การเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินช่วงชั้นไปพิจารณาการตัดสินใจเลื่อนช่วงชั้น กรณี ผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆสถานศึกษาจะต้องให้มีการสอนซ่อม เสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้อีกครั้งด้วย

3. การประเมินคุณภาพระดับชาติ โรงเรียนจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปี สุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน จะนำไปใช้พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเกณฑ์ การจบช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาเรื่อง การวัดผลและประเมินผล สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็น ดำเนินการวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรและงานวิชาการภายใน โรงเรียน การติดตามการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร การตรวจสอบและ ประเมินผลพัฒนาการเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวัดผลประเมินผลของ นักเรียนเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดง พัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ข้อมูลทางการเรียนจะเป็น ประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

จากการศึกษา การใช้หลักสูตรสถานศึกษา สรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นชุมชนของ การแสวงหาความรู้ โรงเรียนจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่โรงเรียนแต่ละแห่งวางแผนเพื่อ พัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการ เรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้การนำหลักสูตรไปปฏิบัติโดยการเตรียมความพร้อมของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การนิเทศติดตามผล และการวัดผลประเมินผลการใช้หลักสูตร

3. การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

3.1 นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้กำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา กล่าวคือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อปฏิบัติงาน และใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพทุกคนมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สามารถติดต่อสื่อสารได้กับคนทั่วโลก ดังนั้น จึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

3.1.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ

3.1.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.1.3 จัดการเรียนการสอนจัดสภาพแวดล้อม จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้เรียน

3.1.4 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและให้ความร่วมมือในการประกันคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานนอกรงเรียน รวมทั้งการรายงานการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.5 ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกิจการภายในโรงเรียนหรือตามที่ได้รับมอบหมายและตามกฎหมายที่กำหนดให้

3.2 ผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีภาระหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมให้โรงเรียนเข้มแข็งในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งขณะนี้โรงเรียนได้จัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกชั้นเรียน ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จึงมีการติดตามและประเมินผลการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาบุคลากรด้านหลักสูตรพร้อมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2548:1)

นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีการดำเนินงานตามแผนงานด้านวิชาการ ดังนี้ ด้านหลักสูตรใหม่ โดยมีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการและงานด้านสื่อการเรียนการสอน/แนะแนวรวมทั้งหน้าที่จัดทำฐานข้อมูลวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป พัฒนาคู่มือให้พร้อมสู่ภารกิจของเขตพื้นที่และรายงานความก้าวหน้าการปฏิบัติงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 เอกสารอัดสำเนาลำดับที่ 10/2548) จะเห็นได้ว่าการศึกษามีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและอนาคต ส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่องการบริหารวิชาการ โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่หลักของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการและสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาในบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความสามารถและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการพร้อมสร้างผลผลิต คือ ผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป

ข้อสังเกตที่ได้จากผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2547 พบว่า โรงเรียนที่มีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตร ร้อยละ 77.8 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร้อยละ 62.5 ด้านการวัดประเมินผล ร้อยละ 64.2 และด้านการใช้สื่อการสอน ร้อยละ 23.3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1.2548 :27) จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว การใช้หลักสูตรของสถานศึกษา จึงเป็นภารกิจสำคัญยิ่งของโรงเรียนที่มีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน หากโรงเรียนไม่สามารถที่จะบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อย่างไรก็ตามการจัดทำหลักสูตรนั้นแม้จะทำไว้ดีเลิศเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้นำหลักสูตรไปใช้ปราศจากความรู้ ความเข้าใจ ความรอบครอบและมุ่งมั่นแล้วการใช้หลักสูตรนั้นก็จะไม่ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 ต้องมี

การปรับปรุงและพัฒนาอันเป็นมูลเหตุให้ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะนำไปใช้ส่งเสริมพัฒนา ประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ต่อไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ศิริินทร์ เวชวงษ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การติดตามการปฏิบัติการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2521) ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารหลักสูตรและผลรวมของทั้ง 4 ด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทองม้วน ไชยศรี (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด : อุดรธานี หนองคาย และหนองบัวลำภู พบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในโรงเรียนทั้งสองประเภท อยู่ในระดับปานกลาง เฉพาะคณะกรรมการในโรงเรียนเครือข่ายขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนคณะกรรมการในโรงเรียนเครือข่ายในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดเล็กและคณะกรรมการในโรงเรียนที่ไม่ใช่เครือข่ายทุกขนาดมีการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในโรงเรียนทั้งสองประเภท ทุกขนาด อยู่ในระดับปานกลาง

3. คณะกรรมการโรงเรียนเครือข่าย มีสภาพการปฏิบัติงานทุกด้าน สูงกว่าคณะกรรมการในโรงเรียนที่ไม่ใช่เครือข่าย เมื่อเทียบตามขนาดโรงเรียน พบว่า คณะกรรมการ

ในโรงเรียนเครือข่ายขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานสูงกว่าคณะกรรมการในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก และคณะกรรมการในโรงเรียนที่ไม่ใช่เครือข่ายขนาดใหญ่และขนาดกลางมีการปฏิบัติงานสูงกว่าคณะกรรมการในโรงเรียนขนาดเล็ก

ประสิทธิ์ ร่มรื่น (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพร้อมของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ พบว่า บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีความพร้อมในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางระดับมากทุกรายการ ทั้ง 9 ด้าน คือ โครงสร้างของหลักสูตร บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผล การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาและการรายงานผลการเรียน

สุวิทย์ เสวตวงศ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษาสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ภายใต้การมีบุคลากรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาท้องถิ่นไม่เพียงพอ ชุมชนท้องถิ่นให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นพอสมควร และโรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับ ปานกลาง

2. โรงเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อยู่ในระดับ ปานกลาง

3. การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านบุคลากรและด้านการจัดการ ส่วนปัญหาด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สถานที่มีปัญหายุ่งยากในระดับมาก

เมฉินทร์ เฉลียง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนเครือข่ายสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนเครือข่ายสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหารหลักสูตร

ด้านการประเมินผล และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านการเตรียมความพร้อมผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนเครือข่ายสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการบริหารหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน จำนวน 3 ด้าน คือด้านการเตรียมความพร้อมด้านการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการประเมินผล

สากล นิมวงษ์ (2547 :บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความพร้อมในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. ความพร้อมในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ความพร้อมอยู่ในระดับมากเหมือนกันทุกขนาด

2. ความพร้อมในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีความพร้อมอยู่ในระดับมากเหมือนกันทุกขนาด

3. ความพร้อมในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก

อุรวดี ไวอ่อนศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 พบว่า

1. ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดมีความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 มากกว่าครูสายผู้สอน

อดุลรัตน์ หงษ์ชุต (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพและปัญหา การดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา ตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ไม่ แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียน ตามมาตรฐาน วิทยาลัยประถมศึกษาโดยรวมแล้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ผู้บริหารมีความคิดเห็นสูงกว่าครูผู้สอนทั้งด้านการเรียนการสอนและด้านการบริหารโรงเรียน

เรื่องศักดิ์ ปัดถาวะโร (2547 :บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหา การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวธานี พบว่า

1. สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรตามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพการบริหารหลักสูตรตามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพ การบริหารหลักสูตรมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบตามขนาด โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นด้านสภาพการบริหารหลักสูตรมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

สุภารัตน์ ช่างกรม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4 พบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับการ บริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามุกดาหาร เขต 4 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอันดับสูงสุดอยู่ในด้าน การจัดการเรียนการสอน คือ การวางแผนการจัดการเรียนการสอน อันดับสองอยู่ในด้าน การบริหารงานวิชาการ มี 2 ด้าน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใน การจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมและดำเนินการตามแผน / โครงการ ส่วนอันดับ

สุดท้ายอยู่ในด้านการบริหารงานวิชาการ คือ การวางแผน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13,3.11,3.11 และ 3.06 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติการสอน เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

โกมล ขุนศรีจันทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการปฏิบัติตาม ธรรมเนียมโรงเรียนตามการรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า การรับรู้สภาพการปฏิบัติตามธรรมเนียมโรงเรียนของ ผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวม อยู่ในระดับมาก และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05ผู้บริหารรับรู้สภาพการปฏิบัติตามธรรมเนียมโรงเรียนมากกว่าครูผู้สอน

ทิล นิลเกตุ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 พบว่าโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอยู่ ในระดับมาก เรียงลำดับคือ การวัดผลการเรียน การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และพัฒนา สื่อการเรียนรู ส่วนปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

มงคล ผิวผ่อง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของครูใน การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดสอนช่วงชั้นที่ 1- 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการในสถานศึกษาที่จัดสอนช่วง ชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับปาน กลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ด้านการวิจัย การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้และด้านการนิเทศแนะ แนวการศึกษา ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบ โอนผลการเรียน และด้านการส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือพัฒนาวิชาการ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษาที่จัดสอนในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

ระหว่างครูในสถานศึกษาขนาดเล็กและครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

ประณมพร เพ็ชรปรี (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่ง ต่อระดับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรีประภา สีหไตร (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีความต้องการพัฒนาตนเองโดยรวม อยู่ในระดับ มาก

রাপেয তিনকরতোক (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับ มาก

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จ็อบท์ (Jobst.1998:205-A) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการวางแผนพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัย สรุปว่า ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย มีบทบาทในการตัดสินใจในการวางแผนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมมือกันพัฒนาโดยตั้งเป้าหมายและเน้นการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของนักเรียน ครู และผู้บริหารยังขาดความเข้าใจในระบบการประเมินจึงเป็นอุปสรรคในการดำเนินการตามแผนให้บรรลุเป้าหมาย

ไอย์ แนกเกอร์ अबดุลลาห์ อาลี (Al-Naggar,Abdullah Ali,2002:114) ได้ทำการสำรวจอิทธิพลของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตรของโรงเรียนพบว่า มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยครูใหญ่จะรับผิดชอบโดยตรงหรือ โดยอ้อม ครูใหญ่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำทางการสอน นอกจากนั้น ครูคาดหวังและปรารถนาให้ครูใหญ่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรและเพื่อสนับสนุนบทบาทนี้ ครูใหญ่ต้องเข้าใจองค์การและหลักสูตรเป็นอย่างดี

ฟอร์ด (Ford,2004:162) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้อำนวยการที่มีต่อทักษะความเป็นผู้นำและบทบาทของผู้นำโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 การวิจัยนี้ให้ภาพเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้นำในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสมเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้นำในอนาคต ทักษะขององค์กรต้องการมุ่งเน้นที่กระบวนการวิชาการการเตรียมความเป็นผู้นำซึ่งผู้นำโรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นที่หลักสูตร การประเมินบุคลากรและปัญหาในการบริหารบุคคล

คูเกิล (MKuckel.1989 :2004 :129) ได้ศึกษาบทบาทและภาระหน้าที่ที่คัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา รัฐมิชิแกน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความสำคัญในบทบาทหน้าที่ครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาระหน้าที่สำคัญมากกว่าครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความต้องการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องแหล่งที่มีค่ามากที่สุดในการฝึกอบรมของการนิเทศการสอนและพัฒนาหลักสูตรและนำไปปฏิบัติคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการหรือการประชุม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การใช้หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การ ใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ขนาดโรงเรียนที่แบ่งตามจำนวนนักเรียน เป็นตัวกำหนดจำนวนบุคลากรและจำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรด้วย เช่น ผลการวิจัยของอรุณี มั่นทัพ (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนและตำแหน่งต่อความผูกพันต่อองค์กรครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับประกาย บัตรศิริมงคล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตพุทธมณฑลอิสาน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างขนาดโรงเรียนและสถานภาพต่อการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับประณมพร เพ็ชรโปรี (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนและตำแหน่งของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีต่อระดับความคิดเห็นการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน